

Galulu Volum V – Lov

Lov er en normativ standard, det vil si at lov (jus) er evaluerende og skal fortelle hva som er rett og galt å gjøre. Juridisk teori identifiserer hvem som er kriminelle og ikke-kriminelle basert på en norm. Det som skiller normativ lov fra fysisk lov, er at en normativ lov er mulig å bryte. Vi kan si det er *normativt ulovlig* å drepe, men enda er det mulig for en person å drepe; hadde det derimot vært *fysisk ulovlig* å drepe, ville det ikke vært mulig å gjennomføre drap. Enda dekker ikke lov alle normative spørsmål, som hvor du skal plante dine avlinger, eller hvordan kunst skal vurderes. Da det finnes normer og veiledninger i livet som ikke dekkes av lov, kan ikke lov være fullstendig for vurderende filosofi, men heller en del av den. Lov omhandler rettferdighet; den forbyr handlinger som er urettferdige og tillater de som er rettferdige. Når vi sier at noe er rettferdig, betyr det at det kan begrunnes argumenterende, altså gjennom logikk.

For å fastsette igjen: argumentasjon er en menneskelig handling, altså krever den bruken av begrensede ressurser. En handling defineres som meningsfull oppførsel, å bruke noe begrenset til å oppnå et gitt mål, for eksempel at Karl er sulten og velger å spise en brødkive. Hans mål er elimineringen av sulten, og hans middel er brødet. Et middel som mennesket bruker for å oppnå sine mål, må være begrenset, altså at hans bruk av middelet hindrer en annen i å bruke det. Derfor, for å begrunne noe argumenterende, må man forholde seg til begrensninger.

Ettersom vi har begrensede ressurser, kan *konflikt* oppstå. En konflikt er *motstridende* handlinger, ergo, to handlinger som *ikke* kan skje samtidig, mellom to eller flere personer. Om Karl vil bruke en pinne til å fiske, mens Lise vil bruke den i et bål, har vi en konflikt. Pinnen er begrenset, så dens bruk av én hindrer dens bruk av en annen – en handling ekskluderer den andre. De er gjensidig utelukkende.

Da muligheten for konflikt eksisterer og ikke kan ignoreres, må enhver juridisk teori tildele bestemte eiendomsrettigheter for å avgjøre den rettferdige vinneren i enhver konflikt. Eiendomsrett betyr at én person, og ingen andre, har rett til å kontrollere en gitt ressurs, så den rettferdige vinneren av konflikten er den med eiendomsretten. Altså identifiserer loven hvem som handler rettferdig (ikke-kriminelle) og hvem som handler urettferdig (kriminelle). Det finnes ingen andre muligheter, for det er ikke mulig for en handling å være både rett og urett samtidig.

Lov følger som et delsett av etikk; enhver lovlig posisjon – hvem som er vinneren av en konflikt – er også en etisk posisjon. Etikk er delen av filosofi som veileder menneskets handlinger – hva mennesket *burde* gjøre. Lov er delen som håndterer hvem som har rett til å kontrollere hva. Altså er lov etikk anvendt konflikt. Dette er igjen en del av mellommenneskelig etikk – hvordan mennesker bør forholde seg til hverandre – og lov regulerer den delen av slike forhold som klassifiseres som konflikt. Dermed gjelder det at det finnes lovlige handlinger, som også er uetiske, da de ikke innebærer aggresjon. For eksempel kan vi si at lyving i utgangspunktet er uetisk, men krenker ingen rettigheter, og er dermed også lovlig.

Dersom lov *ikke* var et delsett av etikk, ville Karl kunne hevde at han ikke kan rettferdiggjøre sin kontroll av *x*, men

også at han burde være dens kontrollør. Karl er lovlig rett i å kontrollere x (lov), men *skal ikke* gjøre så (etikk); dermed er Karl i en motsigelse, noe som er falskt. Det kan ikke være tilfelle at Karl skal kontrollere noe hvor det er urett. Lov kan *ikke* være separat fra etikk, men må være et delsett – enhver lovlig påstand er også en etisk påstand. Dermed har vi tydelig fastsatt at det ikke kan eksistere uetisk lov.

Hva er rett lov?

Som gjennomgått, er lov skaffet gjennom logisk argumentasjon som en *menneskelig handling* ved å bruke begrensede ressurser, dermed kan det bare eksistere *én* korrekt juridisk teori. Ved å hevde at det er mulighet for flere forskjellige juridiske teorier (juridisk polylogisme), hevder man også at det er muligheter for flere forskjellige logikker. Korrekt lov finnes gjennom logikk, og flere riktige juridiske teorier er dermed avhengig av flere logikker. Juridisk polylogisme er altså påstanden om at forskjellige mennesker kan opprette sine egne logikker for å begrunne flere riktige systemer for eiendomsrett. Ideen om at det kan eksistere flere logikker er i seg selv en umulighet; det finnes kun én riktig logikk – alle andre er feil.

Problemet med juridisk polylogisme er at det innebærer selvmotsigelse, for dersom det skal være forskjellige juridiske teorier, må enhver teori være uforenelig med alle andre på minst én grunn, ellers ville det vært samme teori, og da er det ikke lenger polylogisme. I et tilfelle hvor juridisk polylogisme er korrekt, ville det vært mulig for teori *A* å hevde at handling *x* er rett, og teori *B* at den er urett. Dermed ville handling *x* vært både rett og urett samtidig, noe som er en motsigelse. Det kan lett bevises at en slik motsigelse er umulig. I en argumenterende situasjon hevder Karl at påstanden *x* er sann, og Lise at den er usann, Karl hevder *x*, og Lise hevder $\neg x$. For at Lise sin påstand skal kunne vurderes, må hun ta utgangspunkt i at *x* og $\neg x$ ikke begge kan være sanne samtidig – altså, ved å bestride noe, forutsetter du loven om ikke-motsigelse (loven om identitet), A er A . Juridisk polylogisme ender dermed opp som en død teori. Ettersom det er under denne teorien mulig å ha en både rett og urett handling, vil det

ikke være mulig å bestride noe. Ingen handlinger kan under lovlig polylogismen være verken rett eller urett. Teorien klarer ikke fordele eiendomsrett og kan dermed ikke være riktig lov.

Juridisk positivisme er tesen om at lovens eksistens og innhold er avhengig av sosiale fakta (sosiale normer, statlige dekreter, osv.), ikke hva som faktisk er rett og galt. Altså hevder juridiske positivistene at lov ikke er et delsett av etikk og at det derfor kan eksistere moralsk riktige forbrytelser. Denne tesen – som baserer lov på sosiale fakta – sier at filosofi ikke kan svare på om lov eksisterer, for lov er avhengig av en viss styringsstruktur. Hvilke lover som finnes avhenger ikke av hva som er moralsk rett og galt, men hvilke sosiale standarder som blir anerkjent som autoritative, for eksempel lovvedtak, rettsdommer eller skikker. Lov handler ifølge juridisk positivisme ikke om hva som faktisk er rett og galt, men heller hva som praktiseres i et gitt samfunn, lov er bare et spørsmål om hva som er blitt beordret, bestemt, praktisert, tolerert osv.

Problemet med denne teorien er at den beskriver en bestemt fordeling av eiendomsrett, ikke en rettferdig fordeling. Den reduserer lov fra rettferdighet til ren makt, og klarer ikke skille mellom lov og rettferdighet, altså faller den under juridisk polylogisme. Lovlig positivisme baserer sin lov på sosiale fakta, hvordan eiendomsretten er fordelt da, ikke hvordan den rettferdig skal være fordelt. Om Karl kan fysisk overvinne Lise i en konflikt og så gjøre handling *x*, ville den juridiske positivismen sagt at ettersom Karl vant, er det loven, siden dette er det nye sosiale faktumet. Dette gir oss ikke et korrekt svar på hva som er rettferdig eller ei, men bare hvem som har makt. Juridisk positivisme kan reduseres til “den som vinner, vinner”. Da positivistisk jus kun er basert på resultatene av konflikt, vil ikke positiv lov kunne gjelde for framtidig konflikt. Vi kan se eksempler av dette i vårt moderne samfunn:

Galulu Volum V - Lov

A er loven så lenge stat *a* bestemmer så, og handling *x* er tillatt, om stat *b* overvinner *a*, blir plutselig *B* loven, og *x* blir ulovlig. Juridisk positivisme kan ikke dekke framtidige konflikter, og dermed er det ikke lov, for lov dekker konflikt. Juridisk positivisme klarer ikke fordele eiendomsrett og er dermed ikke korrekt lov.

Selv når den juridiske positivisten hevder at lov og rett ikke kan skilles, faller teorien fortsatt under polylogisme. Om sosiale normer – makt – skaper rettferdighet, “makt gir rett”, er det mulig for flere logikker å eksistere, hvor logikk baseres på din fysiske makt. En slik teori hvor rettferdighet baseres på omstendighetene vil føre til flere lovsystemer – polylogisme – noe som er falskt.

Ethvert syn på “juridisk kilde”, at lov “kommer fra” et sted er et positivistisk syn og en feilslutning da den baserer seg på den stjålne konseptfeilen *bevissthetens forrang*. Rettferdighet eksisterer bare, de kommer ikke fra noen bevissthet, enten den er individuell, sosial eller guddommelig, men logikken av rettferdiggjøring og konflikt.

Som vi nå har sett, av lovens natur kan det kun eksistere én lov, en universell lov. Denne universelle loven er sann fordi den er det grunnleggende prinsippet for argumentasjon – og argumentasjon er nødvendig for å fastslå sannhet eller gyldighet. Dersom noen forsøker å fornekte denne loven, må de først akseptere dens validitet ettersom argumentasjon i seg selv bygger på den. Å bestride universell lov innebærer dermed aksept og benektelse av loven, altså en motsigelse. Denne motsigelsen er ikke mellom påstander, men mellom påstanden og handlingen av å fremsette den. Siden ingen påstand kan eksistere uten en person som fremsetter den, må det derfor finnes en objektiv, naturlig lov.

Mellommenneskelig konflikt krever menneskelig handling – å benytte fri vilje og begrensede goder til å oppnå et gitt mål – studien av menneskelig handling heter *prakseologi*. Dermed er lov en delstudie av prakseologi. Prakseologi omtales mer i Volum VI. Menneskelig handling er definert som meningsfull oppførsel. Det skiller seg fra ren oppførsel ved at den har ett visst formål, noe sistnevnte ikke har. Et manns hjerteslag, eller hans mages rumling når han er sulten er eksempler på hva som ikke er menneskelige handlinger, da mannen ikke hadde intensjoner om å slå hjertet sitt, eller at magens hans skulle rumle. På den andre siden, om mannen velger å konsumere drikke, eller stikke en kniv i armen sin, er dette meningsfullt, og dermed ikke ren oppførsel, men heller handlinger. Forskjellen mellom ren oppførsel og handling brenner ned til om det foreligger hensikt. Det som skjer, uten en hensikt, er ikke en handling.

En handling innebærer et menneskets bevisst forsøk på å endre sine omstendigheter til en som han foretrekker ovenfor den hvor han ikke handler. Det er hva han ønsker å oppnå som kalles hans *mål*, og hva han gjør for å oppnå dette målet, er hans *handling*. Det er dette valget om hva enhver foretrekker over noe annet som er grunnleggende for menneskelig handling. Dersom handling skal være mulig må 3 punkter være oppfylt. 1, mennesket må føle et visst ubehag, noe han ikke liker; 2, en forestilling hvor dette ubehaget ikke eksisterer; 3, troen på at en viss handling vil kunne oppnå det ønskede resultatet. At mennesker handler målrettet, er et prakseologisk aksiom og er selvbevisende. Ethvert forsøk på å argumentere mot, innebærer en målrettet handling – å argumentere.

For at et menneske skal kunne handle for å oppnå sitt mål, må han benytte seg av begrensede ressurser, metafysiske entiteter som benyttes anses som midler når de blir eller

planlegges å bli brukt av et menneske for å oppnå et mål. Det er denne benyttelsen av begrensede ressurser og gjensidig utelukkende ønsker som åpner opp for potensielle konflikter. Dersom det ikke fantes begrensinger av ressurser ville ikke konflikt kunne skjedd, samtidig, om det ikke fantes utelukkende ønsker mellom mennesker – at alle hadde samme ønsker – ville det ikke eksistert konflikt. Potensiale for konflikt er hvorfor vi har lov – for å avgjøre hvem som er rett i å dirigere gitte ressurser. Det er derfor viktig å legge vekt på forskjellen mellom handling og ren oppførsel. Bare en menneskelig handling kan være ulovlig, noe du gjør totalt ubevisst – noe du ikke har noen kontroll over – kan ikke være ulovlig. Om du skadet noen uten å ha utført en handling, si ved å skade noen mens du var ubevisst, på en eller annen måte, kan ikke straffes, for det foreligger ingen hensikt i handlingen.

Enkelt forklart eksisterer det to typer rettssystemer, “dommer-funnet”, de som er basert på de prinsipper jurister har kommet fram til i et sett enkelte saker hvor det forsøkes å yte rettferdighet, og de lovfestede, hvor prinsippene er erklært av en makt (fiat-lov). Moderne “sivilrettslig lov” er et eksempel på et slikt lovfestet system. Her er prinsippene arbitrært bestemt av en stat. Under dette systemet blir det ikke forsøkt å dømme om noe er rettferdig eller ei, men heller refererer dommeren til den lovbestemte fiat-bestemmelsen angående saken. I spørsmålet om x er greit ville det lovfestede systemet vendt seg til staten (eller lignende autoritet) og dømt basert på dens arbitrære dekreter.

Et “dommer-funnet” system består av et desentralisert system hvor den enkelte dommeren forsøker å finne hva som er rettferdig. Lovfestet fiat-lov derimot, består av dommer basert på “lover” som er arbitrære erklæringer av en overmakt – x er urett fordi staten erklærte så. Slike “lover” er ikke objektive

eller rasjonelle, men heller bare subjektive innfall hos den med lovbestemmende makt. Det følger da at fiat-lov, som et rent subjektiv-basert system må være uforenelig med rettferdighet, selv de “lovene” som virker til å være objektive og riktige, er ikke annet overmaktens innfall – følelser. Det er riktig at drap er urett, men dette gjør ikke statens erklæring av drap som en forbrytelse til en rett erklæring. Drap er urett, ikke fordi staten sier så, men fordi det bryter med objektiv lov.

Ikke-aggresjons-prinsippet

Vi har nå sett at det må eksistere en objektiv, naturlig og universell lov. Alle andre alternativer vil ende i selvmotsigelse og dermed være falske. Denne objektive loven kalles *ikke-aggresjons-prinsippet* (en: *Non-Aggression Principle – NAP*).

Vi finner det negative beviset for NAP ved å motbevise alternativene, slik at kun NAP sitter igjen. Det finnes tre mulige svar på hva som er rett lov, altså hvordan mennesker skal forholde seg til konflikt: (1) jungelloven, gjør hva du vil: initier konflikt om du ønsker; (2) blandingslov, noe imellom (1) og (3), altså initier konflikt noen ganger; og (3) ikke-aggresjons-prinsippet, aldri initier konflikt.

Jungelloven (1) feiler ved at den brenner ned til selvmotsigelse. Som gjennomgått i forrige kapittel, har lov som formål å dele ut eiendomsrett – hvem som har rett til å kontrollere hva. Under jungelloven er ikke dette mulig, for hvem som helst kan initiere konflikt ved å ta en annens eiendom. Se for deg et tilfelle hvor Karl tok en pinne fra naturen; under jungelloven ville han ikke kunne klage eller forsvare seg selv om Lise så tok pinnen fra ham, da initiering av konflikt er godtatt. Altså har ikke Karl under jungelloven noen eiendomsrett; han kan ikke hevde at han har rett til å kontrollere noe, bare at han har rett til å kontrollere hva han kontrollerer der og da. Altså, jungelloven likestiller eierskap med besittelse, altså at den som der og da besitter en gitt ting, eier den.

Dersom Karl skal forsøke å ta tilbake pinnen, må han først hevde at han har rett til å ta den tilbake, selv om han ikke besitter den. Altså, Karl må hevde at han har en rett, en

eiendomsrett i pinnen, selv om han ikke besitter den. Karl er dermed nødt til å separere eierskap og besittelse for å kunne rettferdiggjøre handlingen sin. Det samme gjelder Lise som skal rettferdiggjøre å ta pinnen. Altså, ved å hevde at jungelloven er sann – at konflikt ikke skal unngås – hevder man også at konflikter, når rettet mot en selv, bør unngås – en selvmotsigelse. Jungelloven er dermed en objektiv falskhet.

Når det gjelder blandet lov (2), feiler den enten på samme grunn som jungelloven, eller at det ikke er mulig å argumentativt fremstille den. Vi kan se for oss to typer blandingslov: (a) innfallslov, altså at vinneren av en konflikt er erklært av x , for eksempel monarkisme (monarken bestemmer) eller demokratisme (majoriteten bestemmer); eller (b) klasselov, hvor de som tilhører den “klassen” er vinneren av en konflikt, for eksempel rasisme (den rette rase vinner) og marxisme (proletariatklassen vinner). (a), innfallslov, feiler på samme punkter som jungelloven, for det er ikke mulig for x å begrunne at aggresjon noen ganger er greit uten å havne i selvmotsigelse. (b), klasselov, altså at menneskeheten er delt i to eller flere grupper, feiler ved at loven ikke er universell, og at det dermed eksisterer flere riktige lover, altså lovlig polylogisme – en selvmotsigelse.

Blandings- og jungellov feiler også ved at de er inkonsekvente i form av Hans-Hermann Hoppes *argumentet fra argument*. Å argumentere er en konfliktfri handling. Om dette ikke hadde vært tilfelle – at argumentasjon ikke hadde en bestemt struktur – ville enhver menneskelig handling, som å spise, løpe, eller å kjøre på noen, vært argumentasjon. Videre, enhver validitet av en sannhetspåstand må avgjøres gjennom argumentasjon, noe som betyr at argumentasjonens normative struktur har en spesiell status som den praktiske forutsetningen for å fastslå enhver påstands gyldighet eller sannhet. Dette er

argumentasjonens *a priori*, en selvnynnsende påstand. For å bestride dette, må du argumentere mot, og dermed må du også forutsette dens sannhet.

Ethvert forsøk på å argumentere mot en av argumentasjonens normer innebærer en motsigelse i seg selv – dette kalles en dialektisk eller performativ selvmotsigelse. Det vil si at det ikke er en motsigelse mellom påstander – at $a = !a$ – men mellom påstanden og selve handlingen av å fremsette den. For eksempel, om noen skulle argumentere for at mennesker aldri bør argumentere, må han først forutsette at han burde argumentere for dette, altså er han i en motsigelse.

Dersom Karl argumenterer med Lise om at han har rett til å knivstikke henne, må han ved å argumentere respektere Lises rett til autonomi over egen kropp, og forsøke å skaffe samtykke til stikket gjennom argumentasjonen. Samtidig holder han at Lises autonomi ikke er relevant, da han argumenterer for aggresjon. Dette er en motsigelse. For å unngå denne kontradiksjonen, må Karl enten droppe påstanden om at han har rett til å aggressere mot Lises kropp, eller så må han slutte å argumentere, og heller angripe henne. Om Karl dropper påstanden, ender han med å ikke hevde at han har rett til å aggressere, altså ikke-aggresjon. Men om han heller velger å angripe Lise, fornekter Karl all rasjonalitet og blir et infallsfølgende beist, noe som gjør hans etikk irrasjonell, og dermed feiler den.

Selveierskap

Det følger at enhver rett fordeling av eiendom må ha som utgangspunkt at selveierskap er sant. Hvert menneske har kontroll over egen kropp, det er du som beveger armene dine, det er du som åpner og lukker øynene dine, og det er du som styrer tankene dine. Det foreligger en direkte kontroll mellom “sinnet” og kroppen.

Som nevnt, må loven fordele eiendomsrett etter en universell standard. Altså er det ikke mulig at en gruppe har andre lover om selveierskap enn andre. Enhver påstand om at gruppe x har rett til selveierskap, men at $\neg x$ ikke har, feiler som en universell lov og er dermed falsk. Det finnes da tre potensielle alternativer til hvem som har eiendomsrett over en kropp: (1) alle eier alle, den kommunistiske løsningen; (2) ingen eier noens kropp – at alle kropper er ikke-eide; eller (3) alle eier sin egen kropp.

Den kommunistiske løsningen, hvor alle har delt eierskap over alle, må i praksis ende i menneskehetens død. Dersom alle har delt eierskap over alle, betyr det at person A må ha samtykke fra alle andre, $B \dots \hat{A}$ for å kunne gjøre noe fysisk med kroppen han besitter. Men for å skaffe samtykke, må A kommunisere med de andre, altså må han utføre en handling, noe han ikke kan gjøre uten samtykke. Dersom vi ignorerer denne umuligheten, og enda forestiller oss et tilfelle hvor A kan skaffe samtykke, hva skjer om én enkelt, B , nekter å samtykke? Her støter vi på problemet med felles eiendom, noe som gjennomgås i neste kapittel, men enkelt forklart er det en umulighet. Den kommunistiske løsningen til selveierskap

ender uunngåelig i utryddelsen av menneskeheten og er dermed en dødsetikk.

Videre, dersom (2) ingen eier noens kropp, vil vi igjen ende med utryddelsen av menneskeheten. Eiendom er, som tidligere definert, hva du har retten til å kontrollere. Det følger da at dersom du ikke eier din egen kropp, har du ikke rett til å bruke den. Om *A* ikke eier kroppen han er i, vil han ikke rettferdig kunne gjøre noen ting. Han kan ikke spise, han kan ikke blunke, han kan ikke drepe seg selv. *A* sitter dermed fast i en ikke-eid kropp, han kan aldri gjøre noen ting, for han eier ikke sitt fysiske selv.

Det eneste alternativet vi sitter igjen med, er da (3), at alle eier sin egen kropp. Dette er et selvinnlysende faktum, enhver argumentativ bestridelse – som en menneskelig handling – krever at den argumenterende personen eier seg selv. Å argumentere for at du, eller noen andre, ikke eier seg selv, er en selvmotsigelse, og dermed falsk.

Det følger da videre at all form for tvang er aggresjon. Å tvinge noen innebærer i sin definisjon at du får noen til å gjøre noe de selv ikke ønsker; det er ikke mulig å tvinge noen til å gjøre noe de gjør frivillig. Altså, å tvinge noen er å gjøre en mann til sin egen ødelegger. Men dette reiser spørsmålet: kan man frivillig selge seg selv som en slave?

Dette spørsmålet brenner ned til om selveierskap er avhendbart – at du kan overføre det – eller ikke. Å gi opp din vilje er ikke fysisk mulig, da du på ingen måte kan kvitte deg med den. Det er mulig å avhende arbeidskraft, andre tjenester, og til og med deler av kroppen din, men det er ikke mulig å avhende eller på noen måte kvitte deg med din egen vilje. Derfor kan du ikke selge den.

Å selge seg selv til slaveri vil i praksis bety at du samtykker til å la en annen kontrollere deg. Men om du samtykker, er det etter definisjonen ikke slaveri. Dersom du ved et senere tidspunkt ikke lenger ønsker å være en “slave” og “eieren” tvinger deg til å fortsette, er det ikke lenger frivillig; altså er det aggresjon.

Altså, ettersom du ikke kan kvitte deg med din vilje, kan du ikke frivillig bli en slave, da du til enhver tid kan endre mening. Så lenge du samtykker til slaveriet, er det ikke slaveri. Når du slutter å samtykke, er det aggresjon.

Selververvelse

Vi har nå gjennomgått hva eiendom er, og hvorfor enhvers eierskap i seg selv er en sannhet. Her skal det gjennomgå hvordan videre eierskap i andre goder enn egen kropp erverves.

Eierskap i fysiske goder skaffes gjennom, slik John Locke sa det: “ved å blande ens arbeidskraft” med varen. En pinne ute i naturen er ikke eid, men når Karl “blander sin arbeidskraft” med den, ved å plukke den opp, brette den, lage et spyd av den, osv., at han har “brukt” pinnen, blir han den legitime eieren. Han har tatt pinnen ut fra dens ikke-eide naturlige tilstand, blandet sin energi inn i den og dermed gjort den sin. Slik ervervelse er naturligvis avhengig av at personen er i stand til å “bruke” den, altså må han kunne bruke sin egen kropp for å erverve noe. Dermed følger det at selveierskap kommer før ervervelse av andre goder. Selveierskap er og må være utgangspunktet for eierskap.

Ved å bli legitim eier over noe, innebærer at du alene har rett til å kontrollere gitte ting. Altså, å eie noe, vil si at du har en rett til å ekskludere andre fra det du eier. Da Karl eier pinnen han ervervet fra skogen, kan han så ekskludere Lise fra å bruke den. Om Lise da gjennomfører en handling som bestrider Karls ønsker, som å ta pinnen fra ham, har hun initiert konflikt. Etter ikke-aggresjonsprinsippet skal hun da tape konflikten; Karl er den legitime eieren.

Det følger naturligvis at det ikke er mulig å erverve hva som allerede er eid. Lise kan ikke erverve pinnen Karl allerede eier. Den eneste muligheten for Lise å bli legitim eier av denne pinnen, er ved å få Karl til å frivillig gi henne den, eller ved at Karl forkaster sin eiendomsrett over pinnen (oppgivelse). Da

kan Lise erverve pinnen som er blitt forlatt av Karl, altså at pinnen atter igjen er ikke-eid.

Videre må vi definere klare eiendomsgrenser. Disse grensene må være objektive, altså grunnlagt i virkeligheten, og være intersubjektivt konstaterbare, altså at enhver tredjepart kan forstå at grensene er der. Første punkt, at eiendomsgrenser må være objektive, følger fra at alternative, subjektive eiendomsgrenser potensielt kan være motsigende, og dermed være irrasjonelle. Andre punkt, om grensene må være intersubjektivt konstaterbare, kommer fra at eiendomsrett tjener som en konfliktunngående norm, altså loven fordeler eiendom for å unngå konflikt. Derfor må slike eiendomsgrenser være offentlig synlige, slik at enhver tredjepart kan forstå at det er en eiendomsgrense her. Se for deg at Karl erklærer at han eier en øy, uten å sette opp noen eiendomsgrense. Når Lise da ankommer, kan ikke hun vite om Karl har erklært seg som eier; dermed har ikke Karl ervervet øya, og kan ikke anses som legitim eier.

Slike eiendomsgrenser må naturligvis være fysiske, og synlige for offentligheten; enhver ikke-faktisk eller usynlig grense, som verbale erklæringer eller private brev mellom noen få parter, fungerer ikke som objektiv eiendomsgrense. Heller kreves det et gjerde, eller en lignende markør; for eksempel, om Karl pløyer et område, blir dette hans eiendom, og det er klart synlig at dette er hans åker.

Selververvelse har i sine røtter kommunikasjon; om du feiler på å vise at du bruker en bestemt ressurs, feiler du på å erverve den, og dermed eier du den ikke. Om Karl plukker opp en pinne i skogen, bruker den, og så legger den tilbake, uten hensikt om å gi opp sin eierrett, har han feilet på å riktig

ervert pinnen. Han er ikke legitim eier, for han har ikke gjort det objektivt og fysisk synlig at han bruker pinnen.

Dersom to stykker samtidig prøver å ervert samme gjenstand, og ender i en stillestående situasjon, altså at begge parter, *A* og *B*, samtidig begynte å ervert *x*. Her er det enda ingen konflikt, da ingen enda er legitim eier. Det finnes to muligheter for en part å ervert *x*: en av partene kan trekke seg, og la den andre ervert, eller så kan en part forsøke å stoppe den andre fra å ervert. Altså, om *A* forsøker å stoppe *B* fra å ervert *x*, ved bruk av makt, forsøker *A* å ekskludere *B* fra noe han selv ikke eier – *x*. Dette er aggresjon, og dermed er *A* ikke gyldig eier.

Spørsmålet om eierskap over en ting har tre potensielle svar: (1) at den ikke er eid, (2) at den er eid av én person, og (3) at den er eid av en gruppe mennesker. Vi har allerede sett på det andre punktet, og det første punktet peker til alt som ikke aktivt er eid, og kan dermed ervertes av hvem som helst. Videre må vi da se til det tredje alternativet, felles eiendom, og hvorfor det er en umulighet.

Vi vet at eiendomsrett betyr at eieren har en rett til å ekskludere alle andre fra å bruke den eide tingen. Hva skjer da når flere samtidig har denne retten? Når det foreligger enighet mellom eierne, er det i praksis ingen utfordringer. Visualiser et tilfelle hvor Karl og Lise sammen eier ett hus. De begge ønsker å bytte vinduer, og de kan gjøre så uten problem. Men hva skjer når Karl ønsker å male huset rødt, men Lise ønsker ikke å male, og de ikke kommer til noen enighet? Dette spørsmålet har to mulige svar; enten blir huset malt, og Karl vinner konflikten – han er eier, eller så blir huset ikke malt, og Lise vinner – hun er eier. Uansett hva som skjer, ender vi med en situasjon hvor det kun er én eier. Alle andre potensielle

“løsninger” klarer ikke svare på problemstillingen samtidig som den bevarer den felles eiendomsretten.

La oss ta for oss den demokratiske løsningen. I stedet for Lise og Karl, har vi A ut \hat{A} som alle sammen eier huset. Noen ønsker å male, andre ikke. Den demokratiske løsningen vil da innebære at alle kan stemme, og så vinner majoriteten. Problemet her er det samme som med Karl og Lise; de som ikke får viljen sin, taper konflikten, og er dermed ikke eiere. Den demokratiske løsningen kan heller ikke engang gjennomføres når det kun er to parter. Hvordan skulle Karl og Lise i eksempelet ovenfor kunne holde et valg som ikke bare endte med at de stemte på seg selv? Om begge stemte på én part, hadde det ikke lenger foreligget en konflikt.

Men hva med tilfeller hvor flere samtidig har “blandet sin arbeidskraft” med en gode? For eksempel, om Karl og Lise sammen har bygd en bil, hvem er den rette eieren? Her er det viktig å bemerke seg at det ikke er innblandingen av arbeidskraft alene som bestemmer at en eier noe eller ei. Bare fordi du har laget noe, betyr ikke det at du på noen måte eier hva du har laget. Enhver begrenset gode som er produsert, må originalt stamme fra naturlige ressurser, som du enten eier, eller ikke. Dersom du ikke eier ressursene du bruker for å lage noe, eier du heller ikke hva du lager. La oss se til eksempelet med Karl og Lise igjen. Om Karl er eieren av ressursene som ble brukt til bilen, er det han som eier bilen; dersom det heller er en annen person, si Erik, er det han som eier bilen, for det er hans ressurser som er blitt konvertert til bilen.

Når det gjelder arbeidskraften Karl og Lise “puttet” i produksjonen av bilen, er dette arbeidskraft som de enten har gitt frivillig, eller som har blitt tvunget gjennom aggresjon. Bare fordi Karl og Lise frivillig har gitt opp arbeidskraften sin,

Galulu Volum V - Lov

betyr ikke det at de på noen måte eier hva de har laget; det de eier, er sin arbeidskraft, som de frivillig ga.

Kontraktteori

Kontraktteori er en teori som ligger etter eiendomsteorien – det vil si at retten til å inngå kontrakter er implisert av retten til å eie eiendom, og ikke omvendt. Eiendomsrett har som formål å unngå konflikt ved å avgjøre hvem som er den legitime eieren av en bestemt gode. Men disse eiendomsrettene er ikke uforanderlige – en eier kan til enhver tid oppgi eller overføre sin eiendomsrett over en bestemt ting. Karl kan oppgi sin eiendomsrett ved å for eksempel kaste fra seg pinnen sin; om han ikke lenger betrakter pinnen som nyttig, kan Lise eller hvem som helst andre erverve pinnen uten at det oppstår konflikt. Med andre ord, å eie noe innebærer å faktisk ha det i besittelse og ha intensjonene om å styre dens bruk. Mister du denne intensjonen, er du ikke lenger eier av tingen. Dette kalles *oppgivelse* (en: *abandonment*), og returnerer tingen til sin naturlige tilstand, hvor en annen så kan komme og erverve den. Slik oppgivelse må, som med eiendomsgrenser, være objektive og intersubjektivt konstaterbare – altså, oppgivelsen må være grunnfestet i virkeligheten, og enhver tredjepart må forstå at tingen er blitt gitt opp.

Den andre muligheten for en eier å kvitte seg med eiendom er ved å overføre tingen til noen andre; dette er hvor kontraktteori gjelder. Det sentrale spørsmålet er da: hvilke kontrakter kan håndheves, og hvorfor?

Det som skiller overføring fra oppgivelse, er at overføringen gir eierrollen fra en part til en annen øyeblikkelig. På ingen tidspunkt er tingen i en ikke-eid status hvor hvem som helst andre kan erverve tingen. Overføringer krever også at begge parter samtykker til overføringen; om du ikke vil ta imot

en vare, blir du ikke eier. En kontrakt kan håndheves dersom den ene parten ikke følger sin del av kontrakten; for eksempel, om Karl og Lise ble enige om at Karl skulle overføre sin pinne til Lise i en kontrakt, og han ikke fysisk gjennomfører overføringen, begår han tyveri. Han har, ved å godta kontrakten, akseptert at Lise er legitim eier av pinnen, og dermed, ved å nekte å gi den fra seg mot Lises ønsker, begår han aggresjon.

Det er kun kontrakter hvor brudd vil innebære aggresjon som kan håndheves. Et enkelt løfte, for eksempel at Karl lover å besøke Lise senere den dagen, men at han ikke gjennomfører, kan ikke håndheves. Her har Karl løyet, men har ikke krenket Lises rettigheter; altså er det ikke skjedd aggresjon, og løftet kan ikke håndheves. Det er kun de tilfeller hvor løftet medfører en overføring av eiendomstittel hvor løftet kan håndheves.

En konsekvens av denne teorien er at det ikke er mulig å “bryte” eller “overtre” en kontrakt. Dersom Karl og Lise blir enige om at Karl skal betale Lise 10 gram gull dersom hun maler huset hans, krenker ikke Lise Karls rettigheter ved å ikke male huset. Etter kontrakten skal overføringen av gullet kun skje på betingelsen at Lise maler huset. Om Karl ønsker å motivere Lise til å gjennomføre sin del av løftet, kan han legge til en straffeklausul i kontrakten som for eksempel sier at Lise må betale Karl 5 gram gull om hun ikke følger sitt løfte. Igjen, om Lise ikke maler huset, har hun ikke brutt kontrakten; hun har bare tatt en handling som kontrakten dekker. Bare dersom Lise nekter å male huset og betale 5 gram gull til Karl, har hun begått aggresjon, for her har hun gjennom kontrakten overført eierskapet over de 5 grammene, og ved å ikke fysisk gi dem over, begår hun tyveri.

Videre kan vi se for oss at Lise forsøker å kjøpe huset til Karl for 5 kg gull. Lise tar huset, men nekter å betale. Har hun stjålet huset eller bilen? Dersom Lise faktisk *har* 5 kg gull, ble eiendomsretten over gullet overført til Karl i det momentet hun godtok kontrakten, og dermed begår hun tyveri ved å ikke overføre dem. Dersom hun *ikke har* de 5 kg med gull, er ikke betingelsen for overføringen av huset oppfylt, og dermed er ikke Lise legitim eier, og dermed har hun stjålet huset.

Videre kan vi se på bedrageri, altså tyveri ved bruk av triks for å lure offeret. Vi kan se for oss at Karl skal selge bilen sin, og sier til Lise at han selger sin røde bil for 100 gram gull, men egentlig er bilen hvit – dette er bedrageri. Karl har lurt Lise ved å lyve om gjenstandens egenskaper. Altså er kontrakten ugyldig, for Lise hadde ingen hensikt om å kjøpe en gul bil, men en rød en. Dersom Lise så har betalt for bilen uten at kontrakten er gyldig, har Karl stjålet pengene.

Vi kan tydelig se at enhver kontrakt – overføring av eiendomstitler – nødvendigvis må ha at det som skal overføres, faktisk eies av den givende part. Om du lover å gi bort en rød bil, må du ha en rød bil – en gul bil er ikke en rød bil.

Ved død gjelder også kontraktteori, i form av testament. Et testament er bare en kontrakt, hvor vilkåret er dødsfall – at overføringen av eiendom skjer først ved død. Om det derimot ikke eksisterer noen beviselig kontrakt ved døden, blir eiendommen ansett som forlatt – ueid – og kan da erverves av hvem som helst.

Straff

Å straffe innebærer å utøve fysisk makt mot en annen som gjengjeldelse for deres handlinger. Straff omfatter fysisk vold mot en persons kropp, eller mot enhver annen eiendom han er gyldig eier av, mot eventuelle rettigheter en person har. Straff er for, eller som svar på, en handling, inhandling (passivitet), funksjon eller status til den som straffes. Om dette ikke var tilfelle, ville det ikke vært straff, men tilfeldig vold – aggresjon. Når noen skal straffes, er det fordi han er ansett som en forbryter, og vi ønsker å lære ham eller noen andre en lekse, hevne oss, eller kreve restitusjon for handlingen.

Om en straff er rettferdiggjort eller ei, er et spørsmål som kun reises når den som skal straffes avviser straffens rettferdighet. Dersom den kriminelle samtykker til en bestemt straff, er denne i seg selv rettferdig, da det ikke er noen konflikt, begge parter vilje er i harmoni. Når den kriminelle ikke samtykker, derimot, er det mer utfordrende å rettferdiggjøre en straff. En slik bestridelse forsøker å teste begrunnelsen opp mot naturlig og objektiv lov gjennom argumentasjon. I tilfelle en straff ikke kan rettferdiggjøres uten å samtidig falle i en selvmotsigelse, er den urettferdig.

Derfor følger det at argumentasjonens natur er utgangspunktet for en rasjonell teori om straff. Ettersom motsigelser er objektivt falske, kan disse ikke være et gyldig argument. Dermed kan en person hindres i å fremme visse påstander i en diskusjon dersom disse påstandene er i strid med hans egne handlinger. Det foreligger ingen fysiske begrensinger for ham – ingen tvinger ham til å ikke fremstille disse påstandene, men selvmotsigende påstander er falske, og

dermed ikke et gyldig argument. Ved å presentere falske påstander, deltar han ikke i en logisk debatt, men han babler bare. Dette former grunnlaget på hva Stephen Kinsella kaller “dialogisk estoppel”. Estoppel vil si at en manns egne handlinger utelukker hans ord. En kan ikke påstå noe man selv handler imot, det ville vært en selvmotsigelse.

Vi kan anvende denne teorien om estoppel på et tilfelle hvor Karl blir slått av Erik. Dette er hele omfanget av situasjonen: Erik slo Karl, og Karl vil så straffe Erik på en “øye for øye”-metode ved å slå ham tilbake, eller eventuelt få noen andre til å gjøre det for ham. Dersom Erik så bestrider rettferdigheten av denne straffen, må han hevde at det å slå ham er en ulovlig handling. Men Erik har tidligere demonstrert – ved å slå Karl – at han mener det ikke burde være forbudt for ham å slå andre.

Eriks handlinger fastsetter at han mener det er rettferdig å slå andre uten samtykke, og nå påstår han det motsatte. Dette er en selvmotsigelse, og dermed er Erik *estopped* – logisk hindret – fra å bestride straffen. Derfor faller vi tilbake til tilfelle hvor straffen i seg selv er rettferdig fordi den ikke kan bestrides.

Dette tilfellet gjelder derimot kun å slå som straff. Det er mulig for Erik å argumentere at å drepe ham ville vært urettferdig, eller å brenne ned huset hans, da disse hevnereaksjonene er av en annen art. Ved å *kun* slå Karl, har Erik forutsatt at slag er akseptabel oppførsel, han har *ikke* forutsatt at andre typer eiendomskremler også er det.

Det er her proporsjonalitet kommer inn. En gjengjeldelse mot en aggressor må ha samme form som aggresjonen og kan aldri overstige dette. Dersom hevnaaksjonen overstiger den originale aggresjonen, ville dette blitt en ny

aggresjon og dermed være urettferdig. Du kan ikke skyte en som bulket bilen din. Enkelt forklart kan vi si at: rettferdig gjengjeldelse er “øye for øye”, ikke “øye for tann”.

Men enda finnes det flere potensielle innvendinger Erik kan komme med for å forsøke å unngå estoppel. Først, han kan påstå at hans ståsted er ikke at å slå er galt generelt sett, men heller at det er *rett for Erik å slå Karl*, men *galt for noen å slå Erik*. Dermed er det ingen motsigelse i argumentet. Men problemet som står fram her, er at enhver norm må kunne *universaliseres*.

Dette følger av at enhver proposisjon som framstår som gyldig argumentativt, må være rasjonell – altså må den være gyldig uavhengig av hvem som fremstiller proposisjonen. Enhver avvisning av dette medfører å vende tilbake til *polylogisme*, noe som blir bevist å være falskt i første kapittel av dette volumet. Om vi da forsøker å universalisere Eriks proposisjon om at “Erik kan slå Karl, men ingen kan slå Erik” ender vi med selvmotsigelse. Dersom vi forsøker å bytte plass på Erik og Karl, blir det umulig å beholde begge standardene samtidig, da de bestrider hverandre – altså er de kontradiktoriske.

Selv om vi så ignorerer kravet om universalitet og forutsetter at normer kan bestemmes basert på innfall, ender vi med en situasjon hvor Karl like gjerne kan erklære at han er rett i å hevne seg. Slik innfallsdyrking – å la følelser styre – vil brenne ned til subjektivistisk kaos hvor makt gir rett.

Andre, Erik kan påstå at han har endret sin mening – altså at han *tidligere* mente det var akseptabelt å slå, men nå mener det er feil, og at han dermed ikke lenger står i motsigelse, og dermed ikke estopped. Ved dette argumentet oppstår det flere problemer. For det første, om vi godtar ideen

om at en fritt kan endre mening for å unngå ansvar for tidligere handlinger, ville Karl enkelt kunne hevne seg, og deretter endre mening for å unngå ansvar. Igjen brenner dette ned til subjektivitet og er en irrasjonell og selvmotsigende etikk. Ved å endre mening anerkjenner han også at hans tidligere ståsted var galt, og dermed kan han ikke bestride at han skal straffes. For å hevde at en handling er galt, er å påstå at den skal straffes, og en rett handling ikke skal straffes.

Tredje, et slikt meningsskifte for å unngå ansvar feiler også på at det i bunn og grunn er irrelevant hva du “føler” er rett eller ei. Uansett hva Erik mener om slaget etter han slo, må han i øyeblikket han slo, påstå at det var en legitim handling. Han kunne til og med ment at å slå var feil, samtidig som han slo. Dette følger av menneskets mulighet til å tro på selvmotsigende ting. Et godt eksempel på dette er mannen som røyker, som sier han burde slutte, men ikke gjør dette. Vil han virkelig slutte, eller lyver han? En som røyker har selv valgt å røyke ovenfor å ikke røyke, selv om han mener han ikke burde. Altså mener han selv at han ikke burde røyke *samtidig* som han mener han burde. I dette tilfellet overvinnes meningen om at han burde røyke, og derfor velger han så. Det er fullt mulig å holde to selvmotsigende overbevisninger – noe som kalles *kognitiv dissonans*. Erik har kanskje, selv da han slo, påstått at å slå er galt, men ved å utføre handlingen, har han forutsatt at han mener det er greit å slå. Dermed holder Erik to motstridende syn – at det er greit å slå, men også galt. Dette er en åpenbar selvmotsigelse, og ettersom Erik ikke kan avvise forutsetningen av hans handling, er hans eneste vei ut av selvmotsigelse å godta at han skal straffes for sin urette handling. Erik er dermed estoppet.

Nå vet vi hvordan ideen om straff ser ut – som en hevnaksjon for å gjøre opp for en urett handling. Den må ha

samme form som aggresjonen som ble utført og må rettferdiggjøres etter argumentasjon – stilles opp mot objektiv, naturlig lov. Men straff som tidligere gjennomgått, kan kun rettferdiggjøres ved aggresjon utført med vilje – altså forsett, kalt *mens rea* (skyldig sinn). Her har Erik med vilje slått Karl, altså har han handlet med *mens rea* – forsett, men i tilfelle hvor Lise vandrer og ved uhell går på Rolfs eiendom, har ikke Lise handlet med *mens rea*, men heller *actus reus* (skyldig handling) – uaktsomhet. For uaktsomme handlinger kan det rettferdiggjøres restitusjon – altså at den som utfører aggresjonen må rette opp skaden, mens gjengjeldelse krever at aggresjonen er utført med forsett. I eksemplet med Erik og Karl er aggresjonen forsettlig, og gjengjeld dermed rettferdiggjort. Dette gjelder derimot ikke når Lise uaktsomt har overtrådt Rolfs eiendom. Her kan det kun rettferdiggjøres at Lise retter opp skadene hun har påført.

For å avklare forsett videre: *mens rea* krever ikke at personen faktisk forstår selv at hans handling er kriminell, men heller at han med vilje utførte handlingen. For eksempel: den statlige politimannen som beslaglegger bilen til en som fyllekjører, tror selv at han ikke gjør noe galt, men han har med viten frastjålet bilføreren hans bil, noe som er aggresjon. Politimannen skal straffes for hans handling, selv om han trodde handlingen var rett. Objektiv sannhet overstrider subjektiv tolkning.

Dette besvarer det ofte stilte spørsmålet om hvordan et anarkistisk samfunn vil fungere i praksis. Spørsmålet om “kan en eier drepe alle som overtrer eiendomsgrensen min?”. Svaret er nei, som gjennomgått, uaktsom aggresjon kan ikke føre til hevnaksjon, og forsettlig aggresjon må skje i samme form som aggresjonen. Overtredelse kan ikke rettferdiggjøre drap.

Selvforsvar

Etter å ha forstått hva rettferdig straff er, kan vi gå videre til spørsmålet angående forsvar. Hvilke midler er tillatt når det kommer til å forsvare egen eiendom? En eiendomsrett betyr at eieren *A* har en rett til å ekskludere andre fra å benytte hans eiendom, *X*. Å eie vil si at du, og bare du, har en rett til å dirigere gitt eiendom. Ut fra denne erkjennelsen kan vi så rettferdiggjøre forsvar. *A* kan så bruke de midlene som er nødvendige for å utelukke andre fra *X*. Et enkelt eksempel vil være eksempelet nevnt i forrige kapittel, om Lise som overtrer Rolfs eiendom. Åpenbart, så lenge Lise oppholder seg på Rolfs eiendom, mens Rolf ikke ønsker dette, skjer det aggresjon. Det følger da av NAP at Rolf kan gjøre det nødvendige for å forsvare sin eiendom, umiddelbart. Spørsmålet videre blir da: hvilke midler er tillatt å bruke? Det finnes en grense, som vi så tidligere i kapitlet om straff. For å finne denne må vi se på de relevante rettighetene som finner sted. Lise eier sin kropp og kan dermed utelukke Rolf fra den, altså har hun rett til å hindre Rolf fra å utføre fysisk vold, samtidig har Rolf rett til å utelukke Lise fra sin eiendom. Derfor har Rolf i den grad som er nødvendig, rett til å besitte Lise i den grad som er nødvendig for å fjerne henne fra eiendommen, men ikke mer.

Dersom Lise handlet uaktsomt – uten å med vilje overtre eiendommen – ville det kanskje vært nok å bare informere henne om at hun overtrer, og be henne forlate. Da er ingen besittelse av Lises kropp nødvendig for å fjerne henne, og dermed kan det ikke rettferdiggjøres at Rolf kan gjøre så. Rolf kan ikke dytte bort Lise, dersom Lise selv går bort. Men i et tilfelle hvor Lise nekter å gå bort, eller med vilje velger å utsette oppgjøret, for eksempel ved å legge seg ned og krabbe,

eller å gå ekstremt sakte, kan det rettferdiggjøres å ty til fysiske midler, for eksempel at Rolf tar henne i armen og drar henne bort. Her er det rettferdiggjort å dra Lise bort da det var nødvendig for å stoppe aggresjonen. Det ville derimot ikke vært rettferdiggjort for Rolf å også begynne å knivstikke Lise, da dette ikke tjener formålet med å hindre overtredelsen. Det ville i stedet vært en ytterligere aggresjon mot Lise, ikke selvforsvar av eiendom.

La oss se på et mer komplekst eksempel: Lise går ved siden av eiendommen til Rolf og sparker ballen inn på eiendommen hans. Lise, som eier av ballen, ønsker ikke at Rolf skal berøre den. Men i dette tilfellet er det ballen som invaderer Rolfs eiendom, og dermed kommer Rolfs eiendomsrett før Lises eiendomsrett over ballen da ballen invaderte; det følger da at Rolf har rett til å fysisk besitte ballen, imot Lises vilje, for å fjerne den fra hans eiendom. Om Rolf derimot velger å ikke fjerne ballen, eller la Lise hente den, er det et tilfelle hvor det er Rolf som utelukker Lise fra hennes eiendom. Da Rolf ikke ønsker å fjerne ballen fra sin eiendom, kan det ikke sies at ballen invaderer Rolfs eiendom. Det er dermed Rolf som utfører aggresjon ved å hindre Lise fra å kontrollere ballen sin. Dette kalles avskjæring.

Men i et tilfelle hvor Rolf har forsøkt å utelukke Lises ball fra å nå hans eiendom, for eksempel ved å sette opp en stor mur rundt hele eiendommen. Dersom Lise fortsatt klarer å få ballen inn på Rolfs eiendom, har Rolf en klar rett til å ekskludere henne fra å hente den, da Rolf fra før av hadde utelukket henne fra hans eiendom. Her er det forutgående rettigheter som skal seire. Rolf har ved å bygge muren ekskludert både Lise og ballen fra hans eiendom, og for Lise å kreve å hente ballen vil innebære videre invasjon. Rolf kan ikke tvinges til å tillate videre invasjon for å gjøre opp for

tidligere aggresjon. Det følger igjen, da ballen ble brukt til å starte konflikten, kommer Rolfs eiendomsrett før Lises eiendomsrett over ballen. Etersom Lise ikke har rett til å kontrollere ballen, overføres eierrollen til Rolf. Dette er ikke et “fullt eierskap”, Rolf kan ikke bruke ballen til hvilke som helst formål han føler, hans eierrolle eksisterer kun så lenge ballen befinner seg på hans eiendom, for å hindre Lise i å hente den. Denne analysen gjelder også for tilfeller hvor en tredjepart har sparket ballen, men ikke hvor Rolf selv har sparket ballen over, for da er det Rolf som har startet konflikten.

Vi kan dra prinsippet videre ved å introdusere en tredjepart, Arne. Forestill deg et tilfelle hvor Lise gjemmer seg bak Arnes vegg og skyter mot Rolf. Er Rolf da rett i å skyte tilbake og skade veggen til Arne? Ved å analysere situasjonen ser vi at alle personene naturligvis eier sin egen kropp, og kan ekskludere alle andre fra den. Konflikten i fokus er mellom Lise og Rolf, da Lise angriper Rolf. Rolf er da naturligvis rett i å forsvare seg, men kan han skade Arnes eiendom for å gjøre så? Ja, Rolf har rett til å forsvare seg selv, selv om dette medfører skade mot Arnes eiendom. Her er det viktig å fastsette at det er Lise som er skyldig i skaden forårsaket av Rolfs forsvar, det er Lise som aggresserte, og skaden som fulgte av Rolfs selvforsvar *er hennes skyld*. Arne kan derfor ikke angripe Rolf for å “forsvare” veggen sin. Det samme gjelder tilfelle hvor Lise bruker Arne som et menneskelig skjold, dersom det er nødvendig for Rolf å skyte gjennom Arne for å forsvare seg, er han rett i det.

Dette gjelder derimot kun i tilfeller hvor det er nødvendig for Rolf å skade Arnes eiendom, enten i veggen eller hans kropp, for å forsvare seg selv. Dersom Arne bare er en observatør utenfor konflikten, kan ikke Rolf tilfældigvis begynne å skyte mot ham, da det ikke er nødvendig for å

Galulu Volum V - Lov

avverge Lises angrep, det ville da vært videre aggresjon. Dette samme gjelder et tilfelle hvor Lise truer med å drepe Rolf om han ikke skyter Arne. Konflikten er igjen mellom Lise og Rolf. Arne er en nøytral tredjepart, og Rolf har ingen rett til å skade ham, da han *kun* kan forsvare seg mot aggressoren. Rolf kan ikke forsvare sitt liv ved å drepe Arne, dette ville vært videre aggresjon. Eksklusjon er kun rettferdiggjort mot aggressoren, men dette kan gå utover andre parter kun dersom det er nødvendig for å avverge angrepet.

Retten til straff

Når det skjer aggresjon, oppstår det en fordeling av eiendom. Vi kan se for oss at Lise forsettlig slo Karl, og vi vet at Karl nå har en rett til restitusjon og gjengjeldelse. Men dette gjelder *kun* Karl; om Karl slår Lise tilbake, betyr ikke det at Rolf også kan slå Lise på Karls vegne. Karl har, alene, ervervet en rett til gjengjeldelse (straff) når han ble slått av Lise – altså eksisterer det begrensninger for retten til straff, og dermed skal det behandles som all annen eiendom.

Det følger av eiendomsrett at den som har ervervet en rett til gjengjeldelse kan gi den bort eller fra seg (oppgivelse), eller hva annet han måtte ønske. I eksempelet med Karl og Lise kan Karl velge å utføre gjengjeldelsen – å slå tilbake – selv, eller få noen andre til å gjøre det. Kanskje Karl ikke ønsker å slå, eller ikke er i stand til å slå Lise. Da kan han be Rolf slå for ham, eller kanskje han kan betale Erik for å gjøre det. Akkurat som hvordan Karl fritt kan behandle sin eiendom, kan han også fritt behandle sin rett til hevn. Om han velger å gi fra seg eiendomsretten, eller om han mister evnen til å utøve eiendomsrett – for eksempel ved død – kan en ny person erverve denne rettigheten, akkurat som hvordan forlatte varer kan erverves. På denne måten kan ingen unnslippe hevn ved å drepe noen, for retten til gjengjeldelse kan erverves av andre.

Avskjæring

Visualiser en eiendomsfordeling med en donut-form. Vi har tre områder: A , området inni donuten; B , sirkelen rundt A – selve donuten; og C , området utenfor donuten. Tenk nå at Karl har ervervet området B , og Lise er utenfor donuten, i C . Området A er ikke eid av noen, og dermed åpent for ervervelse. Det følger av eiendomsfordelingen vi har her at Lise har rett til å entre A da ingen eier området, men ettersom Karls eiendom B omringer A , må Lise gå gjennom B , noe hun ikke har tillatelse til. Lise er dermed i selvmotsigelse; hun kan og kan ikke gå gjennom B – altså må denne fordelingen være feil.

Løsningen til dette problemet finner vi ved å se på hva eiendom virkelig er, nemlig å ekskludere andre. Altså, om Karl erverver hele B , ved å for eksempel gjerde det inn, har han også ervervet A , for gjerdet rundt B ekskluderer også andre fra A . Dette er tilfellet dersom hele A er ikke-eid.

Om A derimot var eid av Lise, og C var ueid, ville Karl blitt eier av B og C , for han ekskluderer alle (Lise) fra C ved å gjerde inn B . Vi får et siste alternativ ved å introdusere Rolf som eier av C ; dermed er alle områdene eid. I denne situasjonen begår Karl *avskjæring* (en: *forestalling*) mot både Lise og Rolf. Avskjæring er når noen ekskluderer andre fra noe de selv ikke eier, her ved at Karl ekskluderer Lise fra C og Rolf fra A . Selv om Lise ikke har rett til å gå i C , kan ikke Karl nekte henne. Dermed ville Karls eiendom over B vært ugyldig, for å inngjerde A vil medføre avskjæring – aggresjon.

Det samme prinsippet gjelder om for eksempel Karl hadde lagt hatten til Lise i safen hans. Her har Karl ekskludert Lise fra sin eiendom, og dermed utført aggresjon.

Abort

Spørsmålet om abort er blitt en veldig følsom og misrepresentert debatt. Den har i lang tid blitt feilaktig representert som en debatt om “kvinnens rettigheter”. Denne falske begrunnelsen har så blitt misbrukt til å blant annet si at “menn ikke har noe de skulle sagt ...”, eller at “dette gjelder kun kvinner ...”. For å forstå den rette posisjonen når det gjelder abort, må vi forstå hva abort virkelig er og innebærer.

Spørsmålet om abort – mer korrekt, konflikten om kvinnens kropp ved graviditet – er en konflikt mellom to mennesker: kvinnen og fosteret. Derfor er det loven som avgjør hvem som skal “vinne” konflikten, altså hvem som har eiendomsrett over kroppen – barnet eller kvinnen. Tradisjonelt sett har det eksistert tre ståsteder: for liv, at barnet har en rett til å leve; for abort, at kvinnen fritt kan velge å abortere barnet; og tredje posisjon, noe imellom de to, at kvinnen kan abortere i visse tilfeller – for eksempel innen 12 uker med graviditet. Problemet med disse ståstedene er at de forneker den ene partens rettigheter. Det følger at lov *må* ha selveierskap som et utgangspunkt, og dermed eier kvinnen sin kropp, og fosteret sitt. Spørsmålet gjelder da hva kvinnen kan gjøre med fosteret som befinner seg i hennes kropp.

For-liv-posisjonen forneker kvinnens rett til selvbestemmelse over egen kropp – hun kan ikke ekskludere en annen fra hennes kropp, hun kontrollerer den ikke – altså er hun slavebundet. For-abort-posisjonen står for at kvinnen fritt kan velge å avlive fosteret om hun ønsker. Dette nekter fosterets rett til liv – selveierskap – og innebærer en åpenbar aggresjon, at kvinnen dreper fosteret. Posisjonene mellom for-

liv og for-abort er feilaktige på samme punkt; de nekter for én eller til og med begge partenes rettigheter. Å moderere mellom to feil gir ikke rett.

Fosteret anses til å ha rettigheter da det alene har et potensiale for menneskeliv. Utøvelsen av rettigheter starter ikke ved fødsel eller på et eller annet tidspunkt mellom fødsel og unnfangelse. Å bli født innebærer bare en “endring av adresse”, en forflytning fra et sted til et annet. Rettigheter kan ikke bare oppstå ved å endre lokasjon. Det eneste tidspunktet hvor utøvelsen av rettigheter oppstår, er ved unnfangelse, da fosteret alene får et potensiale for menneskeliv. Alle andre posisjoner innebærer et potensiale for selvkonflikt – en motsigelse – og er dermed falske.

Det følger av kvinnens eiendomsrett til egen kropp at hun til enhver tid kan utelukke hvem som helst, inkludert barnet, fra kroppen sin. Hun har *ingen* plikt til å forbli gravid med et foster om hun ikke ønsker dette. Å hindre kvinnen i å selv utøve sin vilje over egen kropp er aggresjon. Om kvinnen så ønsker å fjerne fosteret, kan hun gjøre så; etter proporsjonal makt kan hun gjøre *hva enn nødvendig* for å oppnå dette. Ikke-aggresjonsprinsippet forteller at aggresjon er ugreit og skal stanses umiddelbart, ikke om ett minutt, to dager eller ni måneder, men nå. Derfra følger det at kvinnen så kan gjøre alt nødvendig for å terminere graviditeten så fort som mulig. Men, etter proporsjonal makt kan hun i utgangspunktet *ikke* abortere fosteret.

Situasjonen kan sammenlignes med en hvor *A*, hjemme hos seg, har besøk av *B*. Det følger av *As* eiendomsrett at han til enhver tid kan ekskludere alle, også *B*, fra sin eiendom. Når *A* terminerer *Bs* tillatelse til å “bruke” *As* eiendom, oppstår det en konflikt om *B* fortsatt oppholder seg på eiendommen. *A* har

dermed rett til å bruke proporsjonal makt til å fjerne *B*. Dette vil først og fremst innebære å be *B* forlate, og la ham gjøre det selv. Etter NAP skal all aggresjon stanses umiddelbart, og om dette ikke lar seg gjøre, for eksempel ved at *B* nekter å forlate umiddelbart, for å sammenligne med graviditet, sier *B* at han skal forlate om 9 måneder, eller at han ikke er i stand til å forlate, kan *A* ty til fysisk makt for å fjerne *B*. *A* kan da fjerne *B* ved å for eksempel løfte ham vekk fra eiendommen. På ingen tidspunkt får *A* rett til å drepe eller begå fysisk vold mot *B*, da dette ikke er proporsjonal makt i denne situasjonen. Bare i et rent hypotetisk og praktisk umulig tilfelle hvor *B* ikke fysisk kan fjernes fra eiendommen, ved at han har overnaturlige krefter eller lignende, kan *A* ty til mer ekstreme midler. Dersom den *eneste muligheten* for å fjerne *B* var å skyte ham med en forsvinnelseskanon, ville dette vært rettferdiggjort. Vi kan dermed se at *A* har ingen rett til å terminere *B*s liv for å fjerne ham fra eiendommen, men *A* kan til enhver tid terminere besøket. En kvinne kan ikke terminere fosteret med mindre det er eneste alternativ, men kan når som helst terminere graviditeten.

Dette er den *eviksjonistiske* teorien, og følger av objektiv lov. Det er ingen virkelig juridisk forskjell når det kommer til et uønsket foster i en livmor og en uønsket person i et hus. Begge er eiendomskremler, og det er tillatt med bruk av proporsjonal makt for å stanse konflikten.

Eviksjonisme – å kaste ut – innebærer at kvinnen kan kaste ut barnet, altså terminere graviditeten. Hva som skjer med fosteret etterpå, så lenge det ikke innebærer konflikt, er ikke et spørsmål loven regulerer. Om fosteret ender opp med å sulte til døden, er det trist, men som nevnt, loven forholder seg til konflikt, ikke følelser. På samme måte med eksempelet med *A* og *B*, hva som skjer med *B* etter han er blitt kastet ut,

reguleres ikke av lov, og *A* kan ikke tvinges til å stå ansvarlig for *B*.

Mange ville påstå at det ikke er noen forskjell på å terminere graviditeten eller barnet, og kanskje mener de det er enda verre å la barnet lide når det kan drepes umiddelbart. Første punkt, at det ikke er noen forskjell, ignorerer et svært viktig faktum. Det er en stor forskjell i å drepe noen selv, og å ikke hjelpe noen til å overleve – å drepe og å ikke redde. Det er en forskjell på å la en som sulter dø av sult, og å skyte ham. Første er ikke drap, men den andre er. Andre punkt, at det er verre å la barnet leve, kan virke moralsk, og i visse tilfeller kanskje være det “riktige” for å hindre lidelse. Men enda har verken kvinnen eller noen andre rett til å bestemme at barnet skal drepes. Dette ville vært en krenkelse av barnets selveierskap – en aggresjon – noe som aldri er moralsk.

Det finnes da tilfeller hvor abort kan rettferdiggjøres, i de tilfeller hvor det ikke er mulig å fysisk fjerne fosteret. For eksempel om det er garantert at moren kommer til å dø ved en operasjon, og det ikke eksisterer andre metoder for å terminere svangerskapet, kan abort utføres. I et slikt tilfelle vil ikke abortering gå som aggresjon, da det er etter tilstandene nødvendig, og dermed tillatt etter bestemmelsene om proporsjonal makt.

Det videre spørsmålet om abort gjelder hva som skal skje med fosteret etter det er blitt kastet ut. Om det bare blir liggende er det nærmest garantert å dø. Skal noen, og i så fall hvem, skal ta over for kvinnen som ikke ønsket barnet? Dette er hvor vergemål kommer inn, noe som gjennomgås i neste kapittel.

Vergemål

Det er et faktum at vi mennesker kan oppleve tilstander hvor vår vilje er midlertidig inaktiv eller i ustand til å utøve rasjonell tenkning – som ved skade eller hos barn. Her dukker det opp et spørsmål om hvem som skal ta ansvar for denne personen, hvis noen, samt hvilke rettigheter denne personen får.

Vergemål er tilnærmet eiendom. Rollen som verge kan erverves og kun besittes av én. Ellers ville flere vergers motsigende vilje medført konflikt. Vergerollen kan også overføres og gis opp. Å være en verge vil tilsi å være den som står ansvarlig for en annens vilje over en bestemt eiendom – som barnets egen kropp. Det er viktig å anerkjenne at vergemål ikke medfører eierrett. Vergens vilje kan aldri overskride eierens.

Vi kan se på et enkelt vergemåleksempel. Om venninnen din ønsker at du skal passe på hunden hennes mens hun reiser utenlands, og du takker ja, er du blitt en verge over hunden. Du er *ikke* blitt eier, og du kan ikke utøve eierrett. Det ville for eksempel være utenfor din rett å skyte eller farge hundens pels; dette er en åpenbar krenkelse av eierens – venninnens – vilje, og dermed aggresjon. Som verge har du istedenfor rett til å gjøre det nødvendige for å opprettholde eiendommens tilstand. For å gjøre dette med hunden, trenger den mat, vann, lufteturer, osv. Dette er rettighetene vergemål gir, for å bevare eiendommens tilstand.

Når det gjelder mennesker, gjelder det samme. En som er verge over et voksent menneske med en bestemt vilje, er det lett å vite hva som skal gjøres med personen, og hvilke

rettigheter vergen da besitter og ikke besitter. Men tilfellet med et barn er annerledes, da tilstanden fra starten av er ukjent.

Små barn, spesielt spedbarn, kan ikke anses som handlere, da de mangler evnen til rasjonell tenkning og meningsfull oppførsel. Likevel, grunnet barnets framtidige evne til handling, står barnet som gyldig eier over egen kropp og liv. Rettighetene barnets verge da har, må ha utgangspunkt i å bevare barnets eiendom over seg selv. Naturligvis kan ikke vergen da skade eller på noen måte utføre aggresjon mot barnets kropp.

De aller fleste vergeroller over barn erverves av en forelder. Oftest er det to foreldre som sammen skal bære fram barnet, men som en eiendom, er det kun én som kan være gyldig verge. Spørsmålet videre blir da hvem som gyldig kan oppta denne førsteretten. Det er morens handlinger ved fødsel og graviditet som kommer før en annens mulighet til å erverve rollen som verge. Moren må da, i et vert tilfelle, således hun selv ønsker, anses som eneste gyldig verge over egne barn. Hun kan videre tilegne en annen som sekundær-verg – hun kan gi en annen person vergerett over hva hun er verge for. Denne sekundær-vergen, gjerne far, har da de rettighetene til å bevare morens ønskede tilstand av barnet. Faren er her underlagt morens vilje, grunnet hennes vergerett, og kan ikke fritt utøve sin vilje, eller tilegne andre parter vergerett. Moren opptrer som *eneste* verge, med støtte fra de hun selv utpeker.

Moren kan naturligvis overføre vergerett til faren, eller noen andre dersom hun ønsker det. I de tilfeller hvor moren forsømmer barnet sitt ved å ikke ta vare på det, har hun gitt opp vergemålet over barnet. Dette er hun rett i å gjøre. Men dersom hun aktivt skader barnet, er det ikke bare brudd på vergemålet,

men også aggresjon, og barnet får når det blir voksent, en rett på restitusjon og gjengjeldelse.

I de tilfeller hvor moren gir opp vergemålet sitt, er det den sekundærutpekte som tar over rollen – gjerne faren, så lenge han ønsker og evner å ta over. Dersom det ikke eksisterer noen sekundær-verge, må moren varsle parter som potensielt er interesserte i å ta over rollen. Dersom hun ikke gjør det, får vi et tilfelle med avskjæring. Hun gir uttrykk for å fortsatt være verge, uten å faktisk være det. Dermed hindrer hun andre fra å kunne erverve vergerett, noe som er aggresjon.

Ingen har noen pålagt plikt til å være verge, og dersom ingen tar opp vergerollen over et barn, er det høyst sannsynlig at det dør. Dette er trist, men ikke urettferdig. De aller fleste ønsker barna vel, men å gi barnet en rett på en verge, vil være å tvinge en annen inn i slaveri. Dette er åpenbart aggresjon, og dermed urett.

Det siste spørsmålet som dukker opp, angår vergemålets lengde. Når avsluttes vergemålet? Dette er et spørsmål uten et definitivt svar. Noen utvikler seg og modner raskere enn andre. Der ved punktet da personen evner å samtykke at vergemålet opphører, at personen fullt forstår situasjonen, og godtar det.

I virkeligheten er det ikke slik at en bestemt alder bestemmer om en person evner til å samtykke eller ikke. Å sette aldersgrenser basert på hvor mange ganger jorda har sirkulert sola er en absurd idé uten noe feste i virkeligheten. En slik alder, rundt 18 år, kan opptre som en god tommelfingerregel – et utgangspunkt for når omtrent en gjennomsnittlig person evner å samtykke. Likevel må det vurderes på et individuelt nivå, om akkurat denne personen er utviklet nok og i stand til å handle på egen vilje.

Galulu Volum V - Lov

Men fra spedbarnets tilstand som en ikke-handler til et frittenkende menneske består av en langvarig utvikling hvor barnet stadig får en bedre og mer rasjonell forståelse av verden. Barnets vilje blir stadig mer og mer tydelig for vergen, og dermed må vergene ta mer og mer hensyn til barnets ønsker etter hvert som det utvikler seg, og da det er voksent, oppheves vergemålet.

Regler

Vi har hittil sett på hva lov er, nemlig et objektivt og naturlig sett med bestemmelser som ut ifra objektiv etikk legger grunnlaget for menneskets evne til overlevelse og velferd. Men det finnes også en annen kategori med bestemmelser som avgjør hva en har rett og ikke rett til å gjøre – nemlig regler.

Lover og regler blir gjerne brukt som synonymer, eller til å bety nærmest det samme, men det er viktig å forstå at det er en klar forskjell mellom disse. Der lover er objektive – ikke bestemt av noen bevissthet, e.g. naturlig – er regler bevissthetsbestemt. Hvem som helst kan lage en regel og håndheve den på det han selv eier. Jeg kan for eksempel kreve at alle som entrer butikken min, må bruke rosa sko, gjøre en dans før de går, eller hvilke som helst andre ønsker jeg vil innføre. Likevel gir ikke dette meg tillatelse til å fritt straffe enhver som ikke følger mine regler. Jeg kan ikke begynne å aggressere mot noen som nekter å følge mine arbitrære regler, det ville vært brudd på NAP. Derimot kan jeg oppheve den som bryter regelen sin rett til å befinne seg på min eiendom. Om Lise ikke bruker rosa sko i butikken, kan jeg kreve at hun må forlate. Hvis Lise så nekter dette, er det aggresjon, for hun befinner seg på min eiendom, uten mitt samtykke. Heller kan jeg ikke kreve at enhver som befinner seg i butikken min, må adlyde enhver kommando jeg gir, for tvang krever makt, og aggressiv makt er urett. Vi kan altså se at regler kan være hva som helst, men kan ikke overskride objektiv lov.

Det er mulig å innføre “straff” gjennom kontrakt for brudd på regler. For eksempel kan jeg kreve at enhver som ikke danser før de forlater butikken min, må betale meg 10 gram

Galulu Volum V - Lov

sølv. Dette vil teknisk sett ikke være en straff, for ved å ikke følge mine bestemmelser, velger de å heller måtte betale meg 10 gram sølv. Naturligvis må denne kontrakten være forstått av motparten; om jeg erklærer for meg selv at jeg kan bøtelegge alle som ikke danser i butikken min, uten å informere om den regelen, vil mine bøter være ugyldige, for motparten godtok aldri avtalen. Altså, enhver regel må være forstått av den besøkende, og ved å så ikke følge disse, velger de heller å motta “straff”.

Regler vil oftest basere seg på sosiale normer, hva som generelt sett er akseptert, og dette er hva som bør tas utgangspunkt i. Dersom det var en sosial norm at alle brukte rosa sko i butikker, burde dette være hva en antok da de gikk inn i butikken min. Dermed ville det kanskje ligget en lavere standard for hva jeg måtte gjøre for å informere om regelen. Om jeg derimot valgte å gå mot utgangspunktet, for eksempel ved å kreve at alle brukte flip-flops, ville nok standarden for å informere vært høyere. Igjen, om jeg ikke formulerer til den besøkende om hvilke regler som gjelder, har ikke vedkommende heller godtatt at de potensielt kan bli “straffet”, og dermed kan jeg ikke kreve noe fra dem.

Håndheving av lov

Det store spørsmålet mange sitter igjen med, er hvordan lov skal håndheves. Hva er det som skal stoppe eller hindre hvem som helst i å bryte naturlov? Hvis en velger å ignorere virkeligheten og aggressere, hva skal hindre ham?

Det er et faktum at mennesker evner, og at noen velger å aggressere mot andre. Dette fører til at det eksisterer et potensial for at noen kommer til å utføre aggresjon mot din eiendom. Dette er en *risiko*.

I et fritt marked eksisterer det to metoder for å håndtere risiko. Det første alternativet er at man selv håndterer risiko. Når det gjelder fysisk angrep på eiendom, kan man alltid fysisk forsvare seg og benytte seg av våpen. Det andre alternativet er å vende seg ut til markedet, til *forsikringselskaper*.

Ikke alle risikoer kan forsikres mot. Det vil for eksempel være urimelig å forsikre seg mot selvskade, eller skade utført av en selv mot egen eiendom. Likeså ville det vært urimelig å forsikre skade som en konsekvens av egne handlinger. Hvis dette ikke var tilfelle, ville enhver enkelt kunne forsikre seg mot skade, for så å stikke seg selv med kniv og få utbetalt forsikring. Dette er åpenbart ikke profitabelt for den som tilbyr forsikring. Så enhver tilbyder av sikkerhetsforsikring må kun forsvare mot skader ikke forårsaket av kunden. Det må være krav om sivilisert og fredelig oppførsel.

I de tilfeller forsikringselskapet må utøve forsvar på en kundes vegne, er de sterkt oppfordret til å utføre så lite skade

som mulig utenom det nødvendige. Om selskap X skal kreve erstatning fra person B på A s vegne, og benytter seg av våpen med stort skadeomfang, og skader huset til C , vil selskapet ha aggressert mot C . X er da i konflikt med C , og potensielt C s forsikringsselskap Y . Det er åpenbart utenfor interessen til den som tilbyr forsikring å benytte seg av våpen med utilsiktet skade. En bombe, for eksempel, vil bære med seg høy sannsynlighet for skade på andres eiendom, og er derfor uønsket av selskapet. Heller ville de benyttet seg av presise metoder for å gjennomføre oppdrag.

Likeså eksisterer det et sterkt insentiv for forsikringsselskapet å ta sitt arbeid ekstremt seriøst. I sin kontrakt med kunden er de pålagt å kompensere for skade. Derfor er det i forsikringsselskapets interesse å stoppe forbrytelser før de skjer, samt gjøre alt de kan for å gjøre opp for skader som allerede har skjedd.

Selskaper som feiler i å gjøre dette, vil miste kundenes tillit og gå under. De som rett ut nekter å kompensere, vil ha begått aggresjon som nevnt i kapittelet om kontraktteori.

Prisene på forsikring vil naturligvis være veldig forskjellige basert på situasjonen og forholdene rundt hva som forsikres. Forsikring av små ting usannsynlig til å bli utsatt for aggresjon, vil ha en lavere forsikringspris, da det ikke eksisterer høy risiko for forsikringsselskapet å forsikre gjenstanden. Eiendommer mer sannsynlig til å bli utsatt for skade, derimot, vil ha en høyere forsikringspris. Et forsikringsselskap som ikke krevde nok betaling for forsikring, vil naturligvis ikke ha inntekten som behøves for å faktisk forsikre gjenstandene; for høye priser vil oppfordre kundene til å forsikre seg selv. Det er et åpenbart insentiv for tilbyderne av forsikring å gi mest mulig effektiv forsikring.

Dette volumet er basert på følgende kilder:

Hadland, J. (u.å.). *What is The Libertarian Stance on Guardianship?*. Hentet 2025, 21. mai, fra https://docs.google.com/document/d/1p_H2Fjg_0gj4n2ym4V9ZCAtVJutw8HDz3zuVEtbHyYs/edit?tab=t.0

LiquidZulu. (2022, 22. oktober). *Anarcho-Capitalism: The Solution To Law*.

Tekstversjon: <https://github.com/LiquidZulu/youtube-scripts/blob/main/scripts/essays/ancap-def/ancap-def.org#main-body>
Videoversjon:

https://youtu.be/8HhWhqTCKUI?si=LjqYw9d1Cz5M_2yW

LiquidZulu. (2025, 22. januar). *Anarcho-Capitalism: Responding to the Critics*.

Tekstversjon: <https://liquidzulu.github.io/tik/#proof-of-the-nap-on-objectivist-grounds>

Videoversjon: <https://youtu.be/W-NQWJn-AHw?si=Udc4Rm6zuOQeRZZQ>

LiquidZulu. (u.å.). *The Fundamentals of Libertarian Ethics: The single fastest route from novice to expert in Austrian legal theory*. Hentet 2025, 21. mai, fra <https://liquidzulu.github.io/libertarian-ethics/>

Rothbard, M. N. (2003). *The ethics of liberty*. New York University Press.